

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 444/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Franko, advokátska kancelária s. r. o., Popradská 82, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Peter Franko, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 CoCsp 42/2020 zo 7. októbra 2021 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 Cdo 59/2022 z 30. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 CoCsp 42/2020 zo 7. októbra 2021 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 9 Cdo 59/2022 z 30. marca 2023. Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a zaviazať krajský súd spolu s najvyšším súdom k povinnosti náhrady trov, ktoré jej vznikli v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na Okresnom súde Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) sa viedlo konanie o žalobe obchodnej spoločnosti (ďalej len „žalobkyňa“), ktorou sa na sťažovateľke domáhala zaplatenia sumy 1 071,52 eur s príslušenstvom. Žalobkyňa svoju žalobu odôvodnila tým, že 5. novembra 2013 uzatvorila so sťažovateľkou zmluvu o úvere, na základe ktorej poskytla sťažovateľke peňažné prostriedky vo výške 7 000 eur a sťažovateľka sa zaviazala k povinnosti túto sumu žalobkyni vrátiť v mesačných splátkach spolu s úrokom, príslušenstvom a poplatkami. Sťažovateľka si svoju povinnosť splácať úver riadne a včas nesplnila, a preto

žalobkyňa 9. januára 2017 vyhlásila úver za predčasne splatný. Zo sumy istiny 7 000 eur sťažovateľka uhradila sumu 5 928,48 eur, a žalobkyňa si žalobou uplatnila iba rozdiel nezaplatenej istiny vo výške 1 071,52 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne z istiny od 21. júla 2018 do zaplatenia.

3. Okresný súd rozsudkom z 22. júna 2020 žalobe vyhovel a sťažovateľku zaviazal k povinnosti uhradiť žalobkyni sumu 1 071,52 eur s úrokom z omeškania. Proti rozsudku súdu prvej inštancie sa sťažovateľka odvolala, pričom tvrdila, že k spoplatneniu celého úveru nedošlo zákonným spôsobom, a to jednak pre neexistenciu zákonnej dohody o predčasnej splatnosti úveru podľa § 565 Občianskeho zákonníka a jednak pre nedodržanie postupu podľa § 9 ods. 11 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“). Taktiež tvrdila, že nezaplatené splátky od 20. novembra 2013 do 13. júla 2016 sú premlčané.

4. Krajský súd napadnutým rozsudkom rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil a rozhodol o trovách odvolacieho konania. V rámci dôvodov svojho rozhodnutia sa vysporiadal s jednotlivými námietkami sťažovateľky tak, že poukázal na jednotlivé časti odôvodnenia rozsudku okresného súdu a uviedol i vlastné právne úvahy.

4.1. Vo vzťahu k prvej námietke sťažovateľky týkajúcej sa neexistencie dohody o predčasnej splatnosti úveru poukázal na zákonné ustanovenia relevantné v danej veci (§ 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka) a na bod 3.2. zmluvy o úvere, z ktorého vyplýva, že dlžník je povinný každý z konsolidovaných úverov splatiť v súlade s podmienkami uvedenými v obchodných podmienkach pre úver, v opačnom prípade je žalobkyňa oprávnená požadovať predčasné splatenie celého úveru vrátane príslušenstva. Z obsahu výzvy na splatenie časti úveru zo dňa 14. decembra 2016 vyplynulo, že sťažovateľka bola v omeškaní so splácaním splátok o viac ako tri mesiace a žalobkyňa jej zároveň poskytla lehotu 15 dní na plnenie a zároveň ju upozornila na možnosť mimoriadneho zosplatenia úveru. Keďže sťažovateľka dlžné splátky neuhradila, žalobkyňa úver zosplatnila k 9. januáru 2017, o čom informovala sťažovateľku výzvou na úhradu dlžnej sumy z 9. januára 2017. Samotná okolnosť či žalobkyňa dodržala § 9 ods. 11 zákona č. 129/2010 Z. z. nemá vplyv na posudzovanie splnenia zákonných podmienok pre mimoriadne zosplatenie úveru.

4.2. Krajský súd sa stotožnil aj so záverom okresného súdu, že nárok žalobkyne nie je premlčaný. V tomto smere pripustil, že aj keď z obsahu výzvy na splatenie dlžnej časti úveru zo 14. decembra 2016 možno vyvodíť, že ku 13. decembru 2016 je pohľadávka viac ako tri mesiace po lehote splatnosti vo výške 1 484,46 eura bez toho, aby v tejto výzve výslovne takáto pohľadávka bola uvedená, niet pochýb o tom, že mohlo ísť najneskôr o splátku splatnú v mesiaci september 2016, ktorá musela byť v tom čase viac ako tri mesiace po lehote splatnosti. Pokiaľ teda išlo o splátku splatnú 20. septembra 2016, najskôr mohla žalobkyňa predčasne zosplatiť úver pre omeškanie tejto splátky tri mesiace po uplynutí splatnosti, teda 21. decembra 2016. Trojročná premlčacia lehota pre uplatnenie nároku na súde najneskôr uplynula 21. decembra 2019, a keďže žaloba bola upomínaciu súdu doručená 13. júla 2019, teda včas, nárok žalobkyne nie je premlčaný.

5. Sťažovateľka podala proti uzneseniu krajského súdu dovolanie, ktorého prípustnosť založila na § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pretože bola toho názoru, že krajský súd nedostatočne odôvodnil svoje rozhodnutie a nereagoval na jej odvolacie námietky.

Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta absenciu racionality napadnutých rozhodnutí, jednoduchého a rozumného výkladu a použitia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, § 565 Občianskeho zákonníka a § 9 ods. 1 zákona o spotrebiteľských úveroch v kontexte skutkového stavu.

7. Vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu sťažovateľka namieta, že odvolací súd nereagoval na jej námietky o tom, že bod 3.2. zmluvy o úvere nehovorí konkrétne o podmienkach predčasnej splatnosti, ale odkazuje na obchodné podmienky, ktoré sťažovateľka nevidela. Krajský súd tak dospel ku skutkovému excesu, pretože vyvodil záver bez opory v dokazovaní. Sťažovateľka nerozumie tomu, ako mohli všeobecné súdy konštatovať, že neboli splnené podmienky splatenia úveru v súlade s obchodnými podmienkami, ak ich sťažovateľka ani nevidela, nepodpisovala. Krajský súd teda dospel k excesu, pokiaľ ide o právny záver platnosti dohody o predčasnej splatnosti, a rovnako dospel k excesu, pokiaľ uzavrel, že podmienkou predčasnej splatnosti úveru nie je dodržanie postupu podľa § 9 ods. 11 zákona o spotrebiteľských úveroch (zaslanie sms/písomného oznámenia o nezaplatení splátky). V tomto smere tvrdí, že nedodržanie postupu podľa uvedeného ustanovenia má vplyv na otázku predčasnej splatnosti úveru, pretože inak by bolo v zákone zbytočné.

7.1. Sťažovateľka namieta i záver krajského súdu týkajúci sa písomnej výzvy zo 14. decembra 2016. Trvá na tom, že výzva je v rozpore s § 53 ods. 9 a § 565 Občianskeho zákonníka. Krajský súd priznal, že vo výzve nie je pohľadávka konkretizovaná, následne však sám určil, o akú pohľadávku by malo ísť, čo nemá žiaden skutkový základ a ide o zjavný exces. Právna úprava spotrebiteľského práva umožňuje dlžníkovi predísť predčasnému splateniu dlhu, ak uhradí jednotlivú splátku, ktorá je 3 mesiace po splatnosti v lehote 15 od upozornenia pred predčasným splatením. Sťažovateľka bola uvedená do omylu, čo sa týka výšky peňažného plnenia, ktoré má poskytnúť, aby sa vyhla predčasnému splateniu (nie 1 484,464 eur ako celkový dlh, ale 143,27 eur ako jedna splátka po lehote splatnosti).

7.2. Úvahy krajského súdu týkajúce sa otázky premlčania považuje sťažovateľka za arbitrárne. Oznámenie zo 14. decembra 2016 neupozorňuje dlžníka na neuhradenie splátky k 20. septembru 2016, ale len neurčito a chybné hovorí o celkovej sume za doteraz neuhradené splátky (1 484,46 eur).

8. Najvyššiemu súdu sťažovateľka vyčíta arbitrárnosť prístupu pri vyhodnotení dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Podľa jej názoru najvyšší súd opomenul námietku o nepreukázaní skutočnosti oboznámenia sťažovateľky s obchodnými podmienkami. Túto námietku si preformuloval jedine na nepredloženie obchodných podmienok do konania. Sťažovateľka však v rámci sporu namietala, že obchodné podmienky síce boli v konaní predložené, ale neboli z jej strany podpísané. Žalobkyňa teda nepreukázala, že podmienky predčasnej splatnosti, na ktoré odkazovala zmluva o úvere, boli sťažovateľke známe. Najvyšší súd pochybil aj v tom, že odobril závery krajského súdu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom krajského súdu

9. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu sa argumentácia sťažovateľky zameriava na jeho ústavnú neudržateľnosť pre absenciu náležitého odôvodnenia a pre nesprávne právne posúdenie veci.

10. Sťažovateľka predmetné námietky subsumovateľné pod vadu zmätočnosti spočívajúcu v porušení práva na spravodlivý proces a vadu nesprávneho právneho posúdenia veci vzniesla aj v podanom dovolaní smerujúcom proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorého prípustnosť však vyvodzovala výlučne z § 420 písm. f) CSP. V ústavnej sťažnosti netvrdí, že niektorú z jej námietok nemohla uplatniť v dovolacom konaní, resp. že by sa z tohto dôvodu najvyšší súd jej námietkami nezaoberal. Podaniu dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 CSP nebránil ani tzv. majetkový cenzus [§ 422 ods. 1 písm. b) CSP].

11. Keďže v rámci uplatnenej dovolacej právomoci sa najvyšší súd dovolacími námietkami vznesenými sťažovateľkou (totožnými s tými, ktoré predostiera v ústavnej sťažnosti) zaoberal, je vo vzťahu k časti ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku krajského súdu, vylúčená právomoc ústavného súdu (obdobne IV. ÚS 468/2018, IV. ÚS 503/2021, IV. ÚS 245/2022). Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol túto časť ústavnej sťažnosti pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým uznesením najvyššieho súdu

12. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu, ktorý nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, alebo formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

13. Ústavný súd tak zameral svoju pozornosť na to, či najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody svojho rozhodnutia, a teda či účinky jeho dovolacej právomoci boli zlučiteľné s právom strany sporu na prístup k súdu a súčasne či zo strany najvyššieho súdu došlo k splneniu požiadaviek kladených na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia, a to so zreteľom na už uvedené východiská a možnosti ústavného prieskumu napadnutého uznesenia.

14. Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia najskôr poukázal na závery všeobecných súdov a nadväzne uviedol právne dôvody odmietnutia dovolania. Odôvodnenie krajského súdu považoval

za dostatočné, pričom uviedol, že obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie sťažovateľky, že by sa krajský súd nezaoberal jej odvolacou argumentáciou. Takisto nezistil, že by krajský súd alebo súd prvej inštancie rozhodol na podklade chýbajúcich skutkových tvrdení, ako to naznačovala sťažovateľka. V tomto smere poukázal na obsah spisu a konkrétne body rozsudku okresného súdu (bod 10 a nasl. odôvodnenia rozsudku okresného súdu), z ktorých vyplýva, že tak zmluva o úvere, ako aj obchodné podmienky na úver boli v spore predložené a ako listinný dôkaz súdom prvej inštancie vykonané a vyhodnotené (zápisnica z pojednávania z 22. júna 2020). K námietke sťažovateľky o tom, že nevidela obchodné podmienky ani ich nepodpísala, ústavný súd pre úplnosť uvádza, že túto námietku sťažovateľka neformulovala vo svojom odvolaní a nenamietala, že by sa touto jej námietkou okresný súd nezaoberal alebo ju vyhodnotil nesprávne. Jej odvolanie bolo založené výlučne na námietke o nesprávnom právnom posúdení otázky mimoriadneho zosplatnenia úveru (konkrétne pre neexistenciu dohody o predčasnej splatnosti úveru, pre nedodržanie postupu podľa § 9 ods. 11 zákona o spotrebiteľských úveroch a pre vady písomného oznámenia zo 14. decembra 2016), ďalej otázky premlčania a otázky (ne)vydania rozsudku pre zmeškanie. Spornú námietku uviedla až neskôr, v reakcii na vyjadrenie žalobkyne k odvolaniu sťažovateľky, teda oneskorene. Z tohto pohľadu preto nemožno priznať relevanciu jej argumentu o preformulovaní námietky zo strany najvyššieho súdu.

15. Najvyšší súd v napadnutom uznesení poukázal aj na ďalšie časti odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov, v ktorých sa tak okresný súd, ako aj krajský súd zaoberali povinnosťou veriteľa v zmysle § 9 ods. 11 zákona o spotrebiteľských úveroch a vplyvom nesplnenia tejto povinnosti na právo veriteľa zosplatniť spotrebiteľský úver (bod 28 rozsudku okresného súdu, bod 19 rozsudku krajského súdu). Ich závery považoval v tomto smere za presvedčivé, pričom skutočnosť, že sťažovateľka má na interpretáciu týchto ustanovení iný názor než súdy nižšej inštancie, nevyhodnotil ako dôvod, ktorý by spôsobil nedostatok odôvodnenia rozsudku krajského súdu. Napokon i ostatné dovolacie námietky (nesprávny výklad § 9 ods. 11 zákona o spotrebiteľských úveroch, splnenie podmienok na mimoriadne zosplatnenie úveru podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, námietka premlčania), ktoré sťažovateľka subsumovala pod vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, smerovali k právnomu posúdeniu sporu súdmi nižších inštancií, čo považoval za vylúčené, keďže nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

16. Sťažnostná argumentácia sťažovateľky je v podstatných námietkach identická s dovolacou argumentáciou, na ktorú najvyšší súd (s poukazom na dôvody rozsudku krajského súdu) poskytol relevantné odpovede. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu odôvodnení rozhodnutí vo veci konajúcich súdov, nepovažuje riešenie a výsledok sporu za nespravodlivý (so zohľadnením faktu, že predmetom sporu po jeho preklopení z upomínacieho konania bola iba zostávajúca nezaplatená istina, bez poplatkov, dohodnutých úrokov a príslušenstva), a na rozdiel od sťažovateľky považuje odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov za dostatočné, rešpektujúce na vec dopadajúcu právnu úpravu v kontexte rozhodných skutočností. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu preto nemožno považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivý súdny proces. Pokiaľ ide o vyhodnotenie dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie napadnutého uznesenia poskytlo sťažovateľke dostatočné a ústavne konformné odpovede na všetky jej námietky súvisiace s predmetom sporu. Najvyšší súd dospel k ústavne udržateľnému záveru o neexistencii uplatneného

dôvodu prípustnosti dovolania, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

17. Pokiaľ sťažovateľka zamerala pozornosť ústavného súdu na skutkový stav a vykonané dokazovanie, ústavný súd pripomína, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov a že v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 11/2010, I. ÚS 714/2022). Skutkové a právne závery príslušného orgánu verejnej moci môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07, III. ÚS 147/2016), k čomu, ako už bolo konštatované, v danej kauze nedošlo.

18. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. augusta 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu